

Raadsvoorstel

Raadsnummer:	2024-019	Zaaknummer:	1379347
Onderwerp:	Vaststellen Programma Water Nijkerk 2024-2028		
Korte inhoud:	Het Programma Water geeft een overzicht van de kaders voor de uitvoering van de watertaken die de gemeente Nijkerk in de komende 5 jaar wil uitvoeren en van de financiële consequenties; het programma is daarmee de basis voor het berekenen van de rioolheffing vanaf 2024. Het Programma Water Nijkerk 2024 – 2028 vervangt het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) Nijkerk 2018 – 2022. De gewijzigde naamgeving en de ruimere inhoud van dit programma ten opzichte van het oude GRP komt voort uit de nieuwe Omgevingswet		

Datum B&W 16 april 2024	Portefeuillehouder:	Wethouder Windhouwer
-------------------------	---------------------	----------------------

Voorstel

1. Het Programma Water Nijkerk 2024 - 2028 vast te stellen
2. In te stemmen om ter dekking van de kosten van groot onderhoud een Voorziening Groot Onderhoud Programma Water in te stellen met een jaarlijkse dotatie van 200 000 euro, die is opgenomen in de exploitatiekosten en door de rioolheffing wordt gedekt
3. In te stemmen met de werkwijze dat na vaststelling van het Programma Water Nijkerk 2024-2028 dit via een begrotingswijziging zal worden verwerkt.

Inleiding

Het Programma Water Nijkerk 2024 – 2028 vervangt het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) Nijkerk 2018 – 2022. De gewijzigde naamgeving en de ruimere inhoud van dit programma ten opzichte van het oude GRP komt voort uit de nieuwe Omgevingswet, die per 1 januari 2024 is ingegaan. Het Programma Water geeft een overzicht van de kaders voor de uitvoering van de watertaken die de gemeente Nijkerk in de komende 5 jaar wil uitvoeren en van de financiële consequenties; het programma is daarmee de basis voor het berekenen van de rioolheffing vanaf 2024. Ook wordt er in dit programma teruggekeken naar de behaalde resultaten tijdens de voorgaande GRP-periode.

Gemeenten hebben momenteel drie watertaken: - de inzameling/transport van afvalwater,- de zorgtaak voor hemelwater en ook - voor grondwater. Het beheer van het oppervlaktewater is een taak van het waterschap, zowel t.a.v. de kwaliteit als de kwantiteit. Sinds enkele jaren voert de gemeente ook klimaat adaptieve maatregelen uit, zoals afkoppelen van het riool, stimuleren aanleg groene daken en aanschaf regentonnen. De Omgevingswet en Omgevingsvisie zijn de leidraad geweest bij het opstellen van dit Programma Water.

Bij het samenstellen van dit Programma water is regelmatig ambtelijk overleg en afstemming geweest met het groenbeleid, gemeentelijk vastgoed, sociaal domein (hitteplannen) en planologie. Bij het tegengaan van hittestress door het planten van bomen in het kader van klimaatadaptatie vindt afstemming met het groen beleid plaats. Daarnaast willen we als gemeente het goede voorbeeld geven door in onze gebouwen en inrichting rekening te houden met de veranderingen van het klimaat. Samen met het sociaal domein hebben we al een hitteplan opgesteld om het gedrag van ouderen en kwetsbaren in hitteperiodes positief te beïnvloeden en hen te zo veel mogelijk te beschermen.

Beoogd Effect

De volgende acties en effecten komen voort uit het Programma Water:

- afkoppelen: door het hemelwater in een apart riool op te vangen en te lozen op het oppervlaktewater en te laten infiltreren in het grondwater, wordt het vuilwaterriool ontlast en daarmee ook de RWZI; het aantal keren dat de overstorten actief zijn, neemt daardoor af en daarmee ook de vervuiling van het oppervlaktewater
- wijkgerichte aanpak: de opgaven voor de openbare ruimte bekijken we per wijk en op een integrale wijze, dus niet alleen het riool vervangen, maar ook, waar mogelijk, de buurt vergroenen en waterdoorlatende verharding toepassen.
- omgevingsgericht werken: naast het openbare terrein richten we ons via participatie ook op de particuliere terreinen en komen zo tot meer effectieve gebiedsoplossingen, zoals bijvoorbeeld het afkoppelen van (particuliere) woningen en het vergroenen van terreinen.
- samenwerking: onze wateropgaven stoppen niet bij de gemeentegrens en daarom werken we als gemeente samen in het afvalwaterteam met naburige gemeenten en nemen we deel aan het Platform Water Vallei en Eem voor het werken aan de regionale waterketen

Argumenten

Het vaststellen van het Programma Water Nijkerk 2024 – 2028 heeft tot gevolg dat:

1.1. Door het opstellen van een programma water voldoet de gemeente Nijkerk aan artikel 3.14 van de Omgevingswet. In dit programma zijn de doelen voor de komende planperiode 2024 – 2028 toegelicht en ligt de focus op een optimalisatie van het stedelijk watersysteem. De gemeente Nijkerk heeft de volgende ambities doorvertaald in vier maatschappelijke thema's, die aansluiten bij de indeling van onze Omgevingsvisie.

Deze maatschappelijke thema's uit onze Omgevingsvisie zijn:

- gezondheid, leefbaarheid en veiligheid (hoofdstuk 5)
- duurzaamheid (hoofdstuk 6)
- wonen, werken en recreatie (hoofdstuk 7)
- communicatie (hoofdstuk 8)

Bij deze ambities is in hoofdstuk 11 het benodigde budget bepaald en wat dat betekent voor de rioolheffing voor de komende jaren.

1.2. de werking en het reguliere onderhoud van het rioleringsstelsel in de gemeente Nijkerk in goede staat zijn en blijven, zodat het afvalwater op effectieve wijze naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie wordt afgevoerd en de kans op overstorten wordt gereduceerd en het milieu en de gezondheid zo goed mogelijk worden beschermd

In de afgelopen planperiode van het GRP 2018-2022 zijn de gemeentelijke watertaken naar behoren uitgevoerd. Nijkerk voldoet aan zijn waterzorgplichten. In Nijkerk is het beheer goed op orde. Door het uitvoeren van reguliere inspecties heeft de gemeente volledig inzicht in de kwaliteit van haar areaal. De kwaliteit van het areaal is goed. De ondergrond in Nijkerk is vooral zand, waardoor er minder kans is op bodemdaling/zettingen. De riolering blijft dus langer functioneel, omdat er minder kans is op breuken en/of scheuren.

1.3. vanwege de klimaatveranderingen de inrichting van de openbare ruimte in de gemeente Nijkerk zodanig wordt aangepast, dat de kans op wateroverlast, droogte en hittestress zo veel mogelijk wordt voorkomen

De gemeente Nijkerk gaat in deze planperiode extra aandacht geven aan de thema's klimaatverandering en duurzaamheid door bijvoorbeeld hemelwater van het gemengde riool af te koppelen. Hiermee voorkomen we dat relatief schoon hemelwater tijdens hevige neerslag direct naar de rioolwaterzuivering wordt afgevoerd. Dit hemelwater wordt nu op het oppervlaktewater geloosd. Bij het uitvoeren van reconstructies van wijken in de gemeente worden er, naast het afkoppelen, ook meer bomen en struiken geplaatst die als schaduwplaats kunnen dienen om hittestress te voorkomen. Ook de aanleg van bijvoorbeeld wadi's en waterdoorlatende verharding is steeds meer gebruikelijk om het water beter te vast te houden en te bergen om wateroverlast tegen te gaan en een waterbuffer in het grondwater op te bouwen voor droogteperiodes, doordat het regenwater in de bodem infiltreert en niet wordt afgevoerd naar de zuivering.

Daarnaast stimuleert de gemeente Nijkerk het nemen van klimaat adaptatieve maatregelen bij haar inwoners en bedrijven door het geven van voorlichting in de klimaatkamer door regenwateradviseurs, subsidiering van groene daken en van de aanschaf van regentonnen.

2.1. conform de BBV-voorschriften, Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, dienen de kosten voor groot onderhoud via een Voorziening Groot Onderhoud Programma Water te lopen

Tot op heden werden de kosten van groot onderhoud gedekt vanuit de investeringen. Conform de BBV-voorschriften, Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, is dit niet meer toegestaan. Deze kosten dienen nu rechtstreeks in de exploitatie verantwoord te worden of kunnen middels een in te stellen Voorziening Groot Onderhoud Programma Water lopen.

3.1. dit is een vereiste uit te voeren actie vanwege de instelling van de Voorziening Groot Onderhoud

Na vaststelling van het Programma Water door de raad, zal de begroting hierop worden aangepast.

Kanttekeningen

Het vaststellen van het Programma Water Nijkerk 2024 – 2028 heeft tot gevolg dat

1.1 er via het innen van de rioolheffing van onze bewoners de taken in het Programma Water Nijkerk 2024-2028 kunnen worden uitgevoerd.

Goed rioolbeheer kost geld dat via de rioolheffing door inwoners en bedrijven wordt bijeengebracht. We zetten in op doelmatig beheer, zoals het repareren en renoveren van de riolering, in plaats van vervangen. Daarnaast passen we een integrale aanpak van onderhoud en vervanging toe. Hiermee wordt er naar gestreefd de lasten beheersbaar te houden.

1.2 Terugkoppeling commissievergadering 18 maart jl.

Omdat de vaststelling van het Programma Water eerder aan bod komt dan de behandeling van de Kadernota, volgt hierbij alvast de reactie op de vragen uit de raadscommissie van 18 maart jl over de financiering van de bijbehorende communicatie. De raadscommissie vraagt zich met name af of de

kosten voor communicatie, inclusief de klimaatkamer, behorend bij het programma water wel onder de rioolheffing thuis horen.

Het korte antwoord is ja. Door deze communicatie-acties neemt de bewustwording van de bewoners en bedrijven toe en daarmee ook het draagvlak voor het uitvoeren van klimaatadaptieve maatregelen. Dit is noodzakelijk om de gevolgen van de klimaatverandering te mitigeren in de periode tot in elk geval 2050, waar we onze klimaatdoelen willen bereiken: Nijkerk klimaatbestendig en waterrobuust. Deze communicatiekosten (inclusief klimaatkamer) van het programma water moeten dus niet onder de OZB vallen, maar onder de rioolheffing, omdat ze bijdragen aan het klimaatproof maken van onze openbare ruimte en ons rioolstelsel.

Voor de inhoud van ons communicatieplan verwijzen we u naar de bijlage 1 van Programma Water. Dit plan gaat over de activiteiten in de planperiode 2024 t/m 2028, met ook een terugblik in het jaaroverzicht 2023 van de klimaatkamer en van de site duurzaam-nijkerk.nl. De exploitatiekosten voor de klimaatkamer bedragen 10 000 euro per jaar; hieronder vallen het onderhoud en het verplaatsen van de klimaatkamer. Volgens de BBV-regels, Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, hoeven investeringen kleiner dan 50 000 euro niet te worden geactiveerd en deze bedragen worden in het eerste jaar geheel afgeschreven. De overige communicatiekosten bestaan uit de inhuur van de regenwateradviseurs van ongeveer 50 000 euro per jaar, net als PR, acties, campagnes en samenwerking met bv woningbouwcorporaties voor in totaal circa 60 000 euro per jaar.

Het jaar 2024 is het eerste jaar waarin we werken met dit communicatieplan en onze ambities zijn inmiddels verhoogd, want dat is noodzakelijk om in 2050 een klimaatbestendige en waterrobuuste gemeente te kunnen zijn. In 2023 gaven we in totaal nog 28 000 euro uit aan communicatiekosten, wat ook genoemd is in de raadscommissie van 18 maart jl. Deze kosten waren toen bestemd voor het verplaatsen van de klimaatkamer tussen diverse locaties: €4100,- ;de inhuur van een regenwateradviseur €18560,- en het maken van divers foldermateriaal: € 5000,- In Programma Water staat in hoofdstuk 8 Communicatie een overzicht van de huidige communicatiekosten voor de jaren 2024 t/m 2028 van circa 120 000 euro per jaar.

Aangezien de rioolheffing werkt met een gesloten financiering, zullen ombuigingen hierbinnen niet voor andere doeleinden gebruikt kunnen worden. Wel zal het riooltarief in theorie door ombuigingen kunnen dalen, maar door de noodzakelijke toename van klimaatadaptieve maatregelen in de komende planperiode zal er sowieso een stijging van de rioolheffing gaan plaatsvinden. Want we kunnen niet bezuinigen op onze (water)veiligheid en er is nog veel te doen om ons klimaatdoel van 2050 te behalen.

Financiën

De komende planperiode zullen extra klimaat adaptieve investeringen, zoals ontkoppelen en aanleg van wadi's en waterberging nodig zijn om Nijkerk in 2050 klimaatbestendig te maken. Naast deze extra investeringen, die zich vertalen in jaarlijkse kapitaallasten, lopen ook de overige exploitatiekosten op, zoals o.a. de loonkosten, energieprijzen en materiaalkosten.

Tot op heden werden de kosten van groot onderhoud gedekt vanuit de investeringen. Conform de BBV-voorschriften, Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, is dit niet meer toegestaan: deze kosten dienen rechtstreeks in de exploitatie verantwoord te worden of kunnen middels een in te stellen Voorziening Groot Onderhoud Programma Water lopen. Wij stellen voor een nieuwe Voorziening Groot Onderhoud Programma Water in te stellen met een jaarlijkse dotatie van 200 k euro. Dit bedrag is

gebaseerd op de berekeningen voor groot onderhoud in de komende planperiode. Deze jaarlijkse dotatie is opgenomen onder de exploitatiekosten, die uiteindelijk door de rioolheffing worden gedekt.

Tot op heden zijn alle (toegerekende) integrale lasten voor een respectievelijk jaar aan het riool afgezet tegen het huidige riooltarief, wat tot heden jaarlijks wordt geïndexeerd met inflatiecorrectie. Deze lasten worden vermenigvuldigd met het aantal te verwachten en te belasten rioolaansluitingen, de totale baten. Het verschil tussen de jaarlijkse baten en lasten wordt conform de huidige methodiek vereffend met de tariefegalisatie voorziening riool. De stand van de voorziening is momenteel circa 7,6 mln. euro.

De raad heeft besloten dat alle tarieven 100% kostendekkend moeten zijn. In het geval van de riooltarieven wordt dit uitgangspunt als meerjarig beschouwd met inzet van de tariefegalisatievoorziening.

Voor de uitwerking wordt in het Programma Water gebruikt gemaakt van het rekenmodel van het adviesbureau Aveco de Bondt. In het Programma Water gaan we uit van de huidige afschrijvingsperioden van maximaal 40 jaar. Deze perioden zijn ook in onze financiële verordening toegepast.

Wat is een realistische afschrijvingstermijn?

In theorie kan de afschrijvingstermijn gelijk worden gesteld aan de te verwachten technische levensduur van een investering. Op grond van rioolinspecties in Nijkerk in combinatie met de stabiele ondergrond is gebleken dat de technische levensduur van ons rioolstelsel langer is dan de huidige afschrijvingstermijnen. Door het regulier uitvoeren van camera inspecties is er namelijk tijdig inzicht welke riolen vervangen of gerepareerd moeten worden en dat is levensduur verlengend.

De afschrijvingstermijn moet naast de technische levensduur echter ook gerelateerd worden aan de feitelijke, te verwachte gebruiksduur. Dat wil zeggen dat ook gekeken moet worden naar planologische ontwikkelingen. Hoe realistisch het is dat een wijk nog 80 jaar meegaat met exact hetzelfde stratenplan? We hebben te maken met herinrichtingen in wijken. Daarnaast spelen er technologische ontwikkelingen o.a. op het gebied van het omgaan met de waterafvoer, die in enkele decennia kunnen veranderen en verbeteren. En tot slot willen we de kosten voor ons rioolstelsel niet doorschuiven naar een volgende generatie.

Verder is uit nadere studie gebleken dat de meeste gemeenten een afschrijvingstermijn van maximaal 40 of 60 jaar hanteren. Een termijn van 80 jaar is niet gebruikelijk. Er ontstaat een risico als een economische afschrijvingstermijn langer is dan de feitelijke/technische afschrijvingstermijn. Dit risico is dat bij nieuwe (vervangings-) investeringen versneld moet worden afgeschreven of dat er een stapeling van kapitaallasten ontstaat van oude en nieuwe investeringen.

Als een investering aan het riool wordt geactiveerd en afgeschreven, dan wordt die investering betaald door de toekomstige bewoners en bedrijven tijdens de gebruiksperiode. Bij het activeren van investeringen stapelen de kapitaallasten zich op. Pas als de investeringen van het eerste jaar zijn afgeschreven, ontstaat er evenwicht. Vanaf dan komen de kapitaallasten van nieuwe investeringen in de plaats van de lasten van de oude afbetaalde investeringen.

Op basis van bovenstaande analyse zijn de huidige afschrijvingstermijnen ongewijzigd gebleven, namelijk

- voor pompen 15 jaar,
- voor het drukriool 25 jaar
- voor het vrijverval riool 40 jaar.

Op basis van modelberekeningen stelt het college voor om de raad te laten instemmen met een ingroeiperiode van 4 jaar om tot het benodigde kostendekkende tarief te komen. De rioolheffing zal jaarlijks geleidelijk stijgen met 10,47 % (stijging per jaar van 12-17 euro) naar een uiteindelijk kostendekkend eindtarief van 174 euro in 4 jaar.

Overwegingen hierbij zijn dat deze periode van 4 jaar past binnen de termijn van dit Programma Water Nijkerk 2024 -2028 en ook binnen de termijn van de Gemeentelijke meerjarenbegroting. Bovendien zijn de verschillen in het verloop van het riooltarief bij beide scenario's relatief gering.

Daarnaast zullen deze uitkomsten worden afgewogen in de totale lokale lasten voor de inwoners van de gemeente Nijkerk. Dit proces loopt inmiddels via het proces van de ombuigingen.

Communicatie

Bij de samenstelling van het programma water heeft er ambtelijke afstemming plaatsgevonden met ondermeer het groen beleid, gemeentelijk vastgoed, het sociaal domein (hitteplannen) en planologie. Het programma water wordt na de vaststelling door de raad gepubliceerd op de site van de gemeente Nijkerk.

Vervolg

De activiteiten die zijn vermeld in het programma water in de hoofdstukken 5 t/m 8 zullen in de periode van 2024 t/m 2028 zoveel mogelijk worden uitgevoerd. Het gaat hierbij ondermeer om de exploitatie van de klimaatkamer, acties van de regenwateradviseurs en het subsidiëren van de aanleg van groene daken en de aanschaf van regentonnen. Rioolinspecties vinden regelmatig plaats, waarbij elk jaar circa 10% van het totale rioolstelsel aan de beurt is. In het volgende programma water vanaf 2029 wordt geëvalueerd of en zo ja, welke van de vermelde activiteiten zijn uitgevoerd in bovenstaande periode.

Bijlage

Programma Water Nijkerk 2024-2028 inclusief communicatie- en uitvoeringsplan

Burgemeester en wethouders van Nijkerk,
de secretaris, de burgemeester,

de heer drs. J.G. de Jager de heer mr. drs. G.D. Renkema

RAADSBESLUIT

Nummer: 2024-019

De raad van de gemeente Nijkerk;

gelezen het collegevoorstel van 16 april 2024;

gelet op artikel 3.14 Omgevingswet

b e s l u i t :

1. Het Programma Water Nijkerk 2024 – 2028 vast te stellen
2. In te stemmen om ter dekking van de kosten van groot onderhoud een Voorziening Groot Onderhoud Programma Water in te stellen met een jaarlijkse dotatie van 200 000 euro, die is opgenomen in de exploitatiekosten en door de rioolheffing wordt gedekt.
3. In te stemmen met de werkwijze dat na vaststelling van het Programma Water Nijkerk 2024-2028 dit via een begrotingswijziging zal worden verwerkt.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Nijkerk van 30 mei 2024,

de griffier,

de voorzitter,

mevrouw A.G. VERHOEF-FRANKEN

de heer mr. drs. G.D. RENKEMA